

УДК 377.018.54:78]:780.616.432.071.1](477.41
1)(045)
DOI 10.32461/2226-3209.2.2025.339036

Цитування:

Зубай Ю. М. Композиторська творчість для дітей сучасних педагогів-піаністів Києва. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2025. № 2. С. 396–403.

Zubay Yu. (2025). Composer Creativity for Children by Contemporary Pianist-Teachers of Kyiv. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 2, 396–403 [in Ukrainian].

Зубай Юрій Миколайович,
доктор філософії з культурології
викладач загального фортепіано
Київської муніципальної академії музики
ім. Р. Глієра
<https://orcid.org/0000-0003-1475-8368>
yurii_sikorskyi_kpa-8807-2024@ukr.net

КОМПОЗИТОРСЬКА ТВОРЧІСТЬ ДЛЯ ДІТЕЙ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІВ-ПІАНІСТІВ КИЄВА

Мета статті: окреслити жанрово-стильові та образно-інтонаційні аспекти композиторського доробку сучасних педагогів-піаністів Києва у сфері дитячої музики як важливої компоненти розвитку української фортепіанної музики. У статті застосовано комплекс **методів**, зокрема: історико-культурний аналіз – для виявлення традицій київської фортепіанної школи та простеження її впливу на композиторську діяльність сучасних педагогів-піаністів; порівняльно-аналітичний метод – з метою зіставлення творчих підходів окремих митців і виявлення спільних та індивідуальних рис у їхній музиці для дітей; структурно-функціональний аналіз – для класифікації педагогів за регіональною ознакою та визначення ролі композиторської діяльності в їхній професійній діяльності; художньо-образний аналіз – для розкриття змістової та емоційної наповненості проаналізованих фортепіанних творів. **Наукова новизна** дослідження полягає в тому, що в статті вперше проаналізовано композиторську творчість для дітей сучасних педагогів-піаністів м. Київ як провідну компоненту в розвитку української дитячої фортепіанної музики. Структуровано за регіональним принципом українських педагогів-піаністів, для яких композиторська творчість посідає важливе місце в їхній творчій діяльності. **Висновки.** У ході дослідження виявлено, що композиторська творчість викладачів-піаністів на сучасному етапі розвитку української музики є основою фортепіанного репертуару для дітей. Зацікавленість митців у створенні дитячих фортепіанних творів представлена в багатьох регіонах України, однак найяскравішим осередком є Київ, де працюють піаністи-композитори різних поколінь і жанрових пріоритетів творчості. Їх об'єднує те, що вони всі є вихованцями київської фортепіанної школи, які вміло поєднують композиторське обдарування з розумінням потреб сучасної піаністичної педагогіки.

Ключові слова: київська фортепіанна школа, дитячий репертуар, музична педагогіка, українська фортепіанна музика, музичні осередки України, фортепіанна освіта, сучасна українська композиторська творчість.

Zubay Yuriy, PhD of Cultural Studies, Teacher of General Piano, R. Glier Kyiv Municipal Academy of Music
Composer Creativity for Children by Contemporary Pianist-Teachers of Kyiv

The purpose of the article is to outline the genre-style and figurative-intonational aspects of the composer's work for children by contemporary pianist-educators of Kyiv, highlighting it as a key component in the development of Ukrainian piano music. **Research methodology.** The article employs a set of integrated methods, including: the historical and cultural analysis method – to identify the traditions of the Kyiv piano school and trace its influence on the compositional activities of contemporary pianist-educators; the comparative-analytical method – to compare the creative approaches of individual artists and to determine both shared and distinctive features in their children's music; the structural-functional analysis method – to classify educators by regional affiliation and determine the role of their compositional work in their professional activity; the artistic-imaginative analysis method – to reveal the semantic and emotional depth of the analysed piano works. **Scientific novelty** of the research lies in the fact that, for the first time, the article examines the composer's work for children by contemporary pianist-educators of Kyiv as a leading component in the evolution of Ukrainian children's piano music. The study also provides a regional classification of Ukrainian pianist-educators for whom composition plays a significant role in their artistic activity. **Conclusions.** The study reveals that, at the current stage of Ukrainian music development, the compositional activity of pianist-educators forms the foundation of the piano repertoire for children. The interest of musicians of this creative direction in composition is represented across various regional centres, yet the most vibrant and influential remains the Kyiv hub – represented by pianist-composers of different generations and stylistic priorities. What unites them is their common origin from the Kyiv piano school, and their ability to synthesise compositional talent with a deep understanding of the needs of modern piano pedagogy.

Keywords: Kyiv piano school, children's repertoire, music pedagogy, Ukrainian piano music, musical centres of Ukraine, piano education, contemporary Ukrainian composer creativity.

Актуальність теми дослідження. Фортепіанна творчість українських композиторів для дітей пройшла значний шлях становлення та розвитку, що охоплює переважно ХХ–ХХІ століття. Для більшості провідних українських композиторів вказаний напрям творчості не став основним, однак їхні доробки в цій галузі відіграли важливу роль як етапні віхи розвитку національної фортепіанної музики для дітей. У цьому контексті доречно згадати «Дитячий альбом» В. Косенка, фортепіанні твори для дітей М. Скорика, М. Дремлюги, Л. Ревуцького. На сучасному етапі розвитку української фортепіанної музики її «дитячий сектор» досі залишається поза головною увагою найзнаковіших сучасних композиторів, однак у ХХІ столітті спостерігається тенденція до поповнення цього жанру композиторською творчістю піаністів-педагогів як у великих музично-культурних центрах, так і в регіонах України.

Географія сучасних українських композиторів, головна діяльність яких пов'язана з фортепіанною педагогікою (переважно дитячою), вражає своєю широтою. До представників такого типу універсальної творчої особистості належать: Жанна Колодуб, Неоніла Лагодюк, Лариса Іваненко, Максим Канке, Юрій Водик, Роман Рєпка, Юрій Зубай (м. Київ); Євгенія Марчук, Сергій Нікітін (м. Черкаси); Руслана Лісова, Лариса Забара, Олена Лущик (м. Чернігів); Лариса Дьяконенко (м. Ніжин); Віталій Логін (с. Чудей, Чернівецька обл.); Оксана Білаченко (с. Іванків, Київська обл.); Лариса Волошина (м. Запоріжжя); Ірина Степанова-Боровська (м. Миколаїв); Євгенія Дзюба (с. Врадіївка, Миколаївська обл.); Оксана Бордюгова (м. Покровськ, Донецька обл.); Лариса Іванюшина (с. Широке, Дніпропетровська обл.); Олег Науменко (м. Могилів-Подільський, Вінниця); Павло Захаров (м. Одеса); Тетяна Афанасенко (м. Дніпро); Мирослав Екман (м. Мукачеве, Закарпатська обл.).

На думку О. Коменди [4], «універсальна творча особистість» поєднує три та більше видів музичної діяльності. У більшості з перелічених митців, окрім педагогічної та композиторської діяльності, у структурній моделі універсальної творчої особистості часто фігурує виконавська, концертмейстерська, наукова та методична види діяльності.

Діяльність вищезазначених митців, як «дитячих» піаністів-композиторів, безумовно,

потребує наукового дослідження за межами формату наукової статті. Саме тому в пропонованій публікації буде здійснено спробу ввести до наукового обігу творчість представників київського регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українська фортепіанна музика для дітей стала об'єктом наукового аналізу в низці ґрунтовних праць, серед яких дослідження: Г. Медведик [5], присвячене творчому доробку Анатолія Коломійця; К. Шамаєвої – щодо «24 дитячі п'єси» В. Косенка [14]; І. Новосядлої [8], де творчість сучасних українських композиторів для дітей розглянуто в контексті репертуару для підготовки майбутніх музикантів-педагогів у закладах вищої освіти; а також низки інших авторів, які зробили вагомий внесок у вивчення цієї теми.

Творчість українських піаністів-композиторів для дітей у регіональному контексті окреслено, зокрема: у праці К. Бурман [1], що присвячена М. Екману; у публікаціях І. Гринчук – про фортепіанну творчість композиторів Тернопільщини, на прикладі укладених авторкою фортепіанних збірок [2]; у доробку І. Цепух – про творчість Лариси Дьяконенко [13], де вчена слушно зауважує, що безпосередні детермінанти композиторської діяльності доцільно розглядати в регіональному контексті, оскільки вивчення конкретного осередку дає змогу простежити приналежність до композиторської школи певного регіону держави та окреслити спільні духовно-культурні риси митців [13, 109].

Мета дослідження полягає в системному осмисленні жанрово-стильових та образно-інтонаційних особливостей композиторського доробку для дітей сучасних педагогів-піаністів Києва як визначального чинника у формуванні художньо-педагогічної парадигми української дитячої фортепіанної музики, що репрезентує синтез виконавської, методичної та творчої складових у контексті національної музичної освіти.

Завдання:

1. Визначити роль композиторської діяльності сучасних викладачів-піаністів м. Київ у формуванні дитячого фортепіанного репертуару в Україні.

2. Здійснити огляд регіональних осередків піаністів-композиторів, зосередивши особливу увагу на київському, як найпотужнішому в цьому напрямі.

3. Схарактеризувати жанрові, стилістичні та педагогічні орієнтири композиторської

творчості представників київської фортепіанної школи.

4. Виявити особливості поєднання виконавської, педагогічної та композиторської складових у творчості сучасних київських піаністів-композиторів, що спрямована на дитячу аудиторію.

Виклад основного матеріалу. Упродовж ХХ–ХХІ століття київська фортепіанна школа сформувала власні традиції у сфері виконавства, педагогіки, методичних засад і перебувала в нерозривній співпраці з київською композиторською школою. Ця взаємодія розвивалася впродовж декількох поколінь митців, про що свідчать численні першовиконання нових композиторських доробків композиторів м. Київ, здійснені піаністами – представниками цієї фортепіанної школи. Аналізуючи еволюцію київських композиторів-піаністів, можна виокремити декілька хронологічних генерацій: від старших представників, чия творча діяльність припала переважно на середину та другу половину ХХ століття, до молодшого покоління, творчість якого активно розвивається останніми десятиліттями та визначає сучасні тенденції у фортепіанній музиці для дітей.

До яскравих представників композиторів Києва ХХ століття, які поєднували фортепіанне виконавство або педагогіку з композиторською творчістю, належать Володимир Пухальський, Григорій Беклемішев, Микола Тутковський (у першій половині ХХ століття), Микола Сільванський, Ісаак Беркович, Віталій Сечкін (у другій половині ХХ століття), Ігор Гусев, Михайло Степаненко (хоча хронологічно останні десятиліття їх життя і припали також на початок ХХІ століття, але творчий доробок було створено в ХХ столітті). Серед сучасних представників варто загадати Олега Безбородько, Євгена Геплюка, Ольгу Касаткіну, Олександра Лисоконя, В'ячеслава Полянського.

На сучасному етапі розвитку фортепіанної музичної культури м. Київ спостерігається значне превалювання творчості піаністів-композиторів у галузі дитячої фортепіанної музики. Серед митців, чия композиторська активність припала переважно на ХХ століття, вирізняється композиторка Жанна Колодуб, яка зробила вагомий внесок у розвиток української музики для дітей [7]. До наступної категорії піаністів-композиторів Києва, чия творчість спрямована на дитяче виконавство, належать Неоніла Лагодюк, Лариса Іваненко, перші творчі напрацювання яких припали на ХХ століття, але основний творчий спадок

належить до періоду ХХІ століття. До наступної генерації належать Юрій Водик та Максим Канке, чия композиторська творчість зосереджена на музиці для дітей і сформувалася протягом останнього десятиліття. Особливості їх композиторського становлення, жанрово-стильові орієнтири та значення діяльності в розвитку української фортепіанної музики для дітей розглянемо в наступному детальному огляді творчого доробку вищезгаданих митців.

Найбільш глибокий музикознавчий аналіз, не лише серед сучасних піаністів-композиторів Києва, але загалом серед нині існуючих композиторів, чия творчість спрямована на дитяче виконавство, отримав творчий доробок Жанны Колодуб. У працях К. Музички та З. Гнатів зазначено, що композиторка зробила значний внесок у розвиток української музики для дітей та юнацтва [7]. Її творчість стала яскравим прикладом синтезу педагогічних принципів із композиторською майстерністю. Сама композиторка, підкреслюючи дитиноцентричну спрямованість своєї творчості, зазначає: «Усе, що я роблю, так чи інакше пов'язане з музичним і, природно, естетичним вихованням молоді... Зрозуміло, що мій багаторічний досвід призвів до певних висновків і виявлення серйозних проблем, а саме: виконується дуже мало творів українських авторів, а також мало музики пишуть для дітей українські композитори» [3, 186].

Пріоритетними жанрами в руслі дитячої фортепіанної музики у творчості Ж. Колодуб стали цикли сюїт. Найбільшу популярність, як складова педагогічного репертуару, здобув цикл «Снігова королева» (1978). Також показовими є цикли п'єс «Весняні враження» (1967), «Звіринець» (1967), «Обробки пісень народів світу для дітей» (2 зошити, 1978, 1985), та цикл із п'яти поліфонічних п'єс (1979). Музика для дітей у творчості Ж. Колодуб представлена й у вокальну жанрі (збірка «Музична абетка», 1991), а також у музиці до мультфільмів («Каченя Тім», 1970; «Веселе курча», 1973).

Неоніла Лагодюк – композиторка, яка пише музику як у джазовому, естрадному, так і в класичному стилях. Починаючи з 1997 року, вона зареєструвала авторські права на понад 500 фортепіанних композицій у згаданих жанрах, 20 композицій для саксофона з оркестром, концерти для труби і саксофона, рапсодію для двох роялів та дві збірки пісень. Композиторка також випустила два сольних компакт-диски зі своїми творами [6, 145].

У своєму інтерв'ю музикантка зауважує, що звернення до джазової фортепіанної музики як компоненти навчального репертуару було не випадковим. У 17-річному віці Н. Лагодюк почала викладати фортепіано на естрадно-джазовому відділі Вечірньої школи ім. К. Стеценка в м. Київ для підлітків і дорослих (єдина на той час школи в Україні з естрадно-джазовим відділом). Репертуару джазового спрямування для початківців не існувало, а доступні твори були складними і їх було обмаль, адже цей музичний напрям у часи СРСР не був поширеним [11].

Фортепіанну творчість для дітей і дорослих-початківців представляють її збірки: «Школа джазового виконавства» (2002, для 3–7 класів музичних шкіл, 2018 – англomовна версія, 2020 – скорочена версія), «Джазові етюди з імпровізацією» (2005), «Джазові та естрадні мініатюри» (2007), «Веселий джаз» (2009, для початківців, 18 творів на дватри рядки, у порядку підвищення складності) «Джазові фортепіанні ансамблі» (2010), «Джазові хвилинки» (2012), «Школа гри на слух» (2014), Диліжанс (2015), «Маленький джазмен» (2016, збірка спрямована на вироблення навички правильного розуміння джазових акцентів, джазової аплікатури, що відрізняється від класичної), «Швидкі клавіші» (2017), «Фортепіанна лірика» (2021).

Підручник «Школа джазового виконавства для фортепіано» складається з трьох розділів (ознайомлення з клавіатурою та вільне володіння нею; технічні особливості виконання; ритмічні та виконавські особливості різних стилів) та п'єс. Кожен розділ містить декілька вправ та етюдів для закріплення матеріалу, пояснення та рекомендації до їх виконання. Варто зазначити, що підручник повністю побудований на авторському музичному матеріалі за новою прогресивною методикою викладання. У ньому розкрито принципи швидкого опанування навичками гри в різних джазових стилях [10, 110].

Збірка Н. Лагодюк «Швидкі клавіші» є результатом авторської педагогічної методики композиторки, яка пройшла 18 років апробації на учнях її класу. Основу методу становить асоціативно-образна методика засвоєння клавіатури. Особливістю першого етапу постає досконале оволодіння всією клавіатурою (донотний період), що дає змогу надалі під час гри з нот не зосереджувати погляд на клавішах, а одразу відтворювати ноти. Перші сім справ – прийом *non legato* («Відлуння», «Сліпий метод», «Пошуки», «Естафета»,

«Косоокість», «Циркуль», «Крапельки»), наступні – *legato*.

У збірці представлено вправи на гами, наприклад: «Болеро», що спрямована на різноманітні ритмічні фігури за однакової аплікатури; «Гама-квартоль» – одна нота четвертна, потім чотири шістнадцяті; «Гама-октава» – підміна п'ятого пальця на перший на кожній тоніці; «Гама у свінгові» – гама з ритмом свінгу. Композиторка радить починати вивчення вправ з тональностей до мажор і до мінор (паралельно), далі переходити на фа мажор, фа мінор, а згодом – соль мажор, соль мінор.

Цікавою є вправа «Рулада», що ґрунтується на оспівуванні ступенів гами та розвиває маневреність першого пальця, що є необхідною для підкладань. Вправа «Запаморочення» – це видозмінені короткі арпеджіо від кожної ноти. Вправа «Павучки» має п'ять варіантів і спрямована на розвиток гри арпеджіо та акордів. Вправа «Дикція пальців» розвиває правильний дотик до клавіатури при мілкій техніці, «Притоптування» – навички зв'язування двох нот двома сусідніми пальцями.

Творчість Лариси Іваненко становить вагомий внесок у сучасний український дитячий репертуар. Сама композиторка, будучи викладачем дитячої музичної школи (ДМШ), глибоко відчуває психологічні особливості та технічні можливості юних виконавців. Її твори, написані на високому фаховому рівні, прокладають шлях через сучасну музичну мову до слухачів. Характерним для композиторки є стильове різноманіття музики – від обробки народної музики до сучасних джазових композицій.

Для фортепіанної творчості Л. Іваненко характерною є яскраво виражена програмність. Для збірки «Світле піано» (2021), музика якої має переважно імпресіоністичний колорит, доміантними є образи природи (твори «Перші квіти», «Про що шепотіли листочки», «Вітер», «Золото розкішних кленів», «Блакитні тіні біля води», «Дощ спогадів», «Куди полетіли сумні птахи», «Колискова у травах», «Срібний іній на яскравих ялинках», «Ріка причарувала мій погляд», «Айстри холодним ранком», «Літній полудень на пагорбі»).

Своєрідним доповненням і продовженням до згаданої вище збірки є збірка з подібною назвою – «Яскраве піано», написана у 2022 році. Це своєрідний цикл із 12 джазових творів, розрахований на учнів середніх і старших класів ДМШ. Кожен твір збірки представляє певний джазовий напрям. Так, у формі регтайму написано твір «Смішні штани

у смужечку», у стилі бугі-вугі – «Дівча з льодяником», свінгу – «Про що подумав мій кіт Люсьєн», блюзового етюд – «Ще швидше», блюзу – «Блюз в До», джаз-вальсу – аранжування інвенції сі мінор Й. С. Баха. А твір «Вальс з мітлою» став своєрідним продовження історії «Бабуся Ягуся», фортепіанної п'єси Л. Іваненко, що отримала значну популярність як педагогічний репертуар середніх класів ДМШ і входить до збірки «Фортепіанні мініатюри» (2014).

Одна з останніх збірок Л. Іваненко – «Сяйво зоряних мостів» (2024) – містить фортепіанні мініатюри середнього та вище середнього рівнів складності. Її особливістю є те, що збірка створена під враженням творчої атмосфери конкурсів-фестивалів «Зоряні мости». Кожен твір є окремою музичною історією, яка передає неповторну атмосферу міст і подій, де відбувалися конкурси та сходилися талант і натхнення. Провідною тематикою збірки є мотив подорожей, що відображено у творах «Маленька шоколадка з Цюріху», «Квітка пустелі», «Чарівний промінчик з Черемошу», «Святковий день у Китені», «Східний експрес».

Творчою композиторською та методико-педагогічною лабораторією Л. Іваненко можна вважати збірку «Піноккіо» (2024). Цикл було написано у формі фортепіанної казки за мотивами твору «Пригоди Піноккіо». Він складається з 15 п'єс, кожна з яких має три варіанти нотного текстового оформлення, що відрізняються за ступенем складності. Єдності художнього задуму сприяє авторський епіграф, який пояснює, що саме відбувається з головним героєм казки в той чи інший момент. Окремо варто згадати про збірки Л. Іваненко «Карусельки» (розраховану на учнів молодших класів ДМШ), «Веселі нотки» (2023, для початкового періоду навчання гри на фортепіано), «Імпровізуємо блюз», «Музична скринька» (2009).

Різноплановий підхід до написання фортепіанних композицій для дітей у творчості Л. Іваненко виявився також у жанровому плані. Окрім п'єс, що входять до вищезазначених збірок (хоча і незначною мірою), у творчому доробку композиторки є твори великої форми, які адаптовані під можливості потенційних виконавців (учнів ДМШ) – чотири сонати, два рондо, декілька варіаційних циклів.

Більшою мірою ці жанри представлені у творчості Максима Канке. Його композиторська творчість розпочалася лише у 2018 році, поштовхом до якої став конкурс ансамблів «Традиції і сучасність», де

обов'язковою умовою була обробка української народної пісні.

Особливість фортепіанної творчості для дітей М. Канке полягає в тому, що інтонаційно-мелодичною основою його творів переважно є цитати вже відомих музичних зразків. Водночас композитор вдало адаптує відомі музичні композиції під можливості юних виконавців у різноманітних інструментальних складах (зокрема в його творчості є чимало творів для квартету піаністів).

Першою опублікованою збіркою М. Канке став цикл фортепіанних ансамблів «Українські барви. Випуск 1» (2019). Збірка містить 11 п'єс на теми українських народних пісень («Нащо мені чорні брови», «Ой ти дубе», «Гуде вітер вельми в полі», «Ой ходила дівчина бережком», та інші). Переважно п'єси створювалися на основі вже наявних обробок інших композиторів. Деякі було взято зі збірки «100 українських народних пісень і танців для баяна» Миколи Різоля, а ансамбль «Ліричне поपुरі» створено на основі п'єс Геннадія Без'язичного зі збірки «Популярні українські пісні», що було видано нотним видавництвом «Мелосвіт» у 2007 році, «Українські барви» – «Українські народні пісні в легкому викладі на фортепіано», яку упорядкував та обробив Натан Шульман, «Бог ся Рождає» і «Щедрик» – зі збірки сучасного київського композитора та піаніста Андрія Бондаренка.

«Українські барви. Випуск 2» (2019) за своєю тематикою продовжує аналогічний попередній збірник композитора, але суттєво відрізняється за рівнем складності. Так, перша збірка розрахована на учнів третього-четвертого року навчання і старших, а друга – на учнів останніх років навчання мистецьких шкіл та училищ. До неї увійшли такі обробки добре відомих українських пісень, як: «Десять тут була подоляночка», «Несе Галя воду», «Іхав козак на війноньку» тощо, загалом до збірки входять 12 фортепіанних ансамблів.

Популярність перших двох збірок серед викладачів-піаністів згодом надихнула М. Канке на видання третьої збірки цієї серії. У збірку «Українські барви. Випуск 3» (2022) увійшло 19 ансамблів. Особливістю цієї збірки, на відміну від попередніх, є те, що вона розрахована на учнів молодшого віку, тому автор переважно вводить у збірку український фольклор із дитячою тематикою («Я коза ярая», «Галя по садочку ходила», «Дибидиби», «Котику сіренький», «Два півники», «Іди, іди, дощику» тощо).

Фортепіанну ансамблеву творчість композитора представляють також окремі

обробки хоральних прелюдій Й. С. Баха та обробки творів українських композиторів (молитви за Україну М. Лисенка, «Що то за предиво» В. Барвінського, «Місяцю ясний» С. Гулака-Артемовського, «Прелюд пам'яті Шевченка» Я. Степового, «Коли заснули сині гори» А. Кос-Анатольського).

Сольна фортепіанна музика для дітей у творчості М. Канке найвиразніше виявлена в жанрі варіацій, більшість із яких написано на українські народні теми («Ой чути, чути, стріли гармати», «Лугом іду коня веду», «І шумить і гуде», «Сонце низенько, вечір близенько», «Ой за гаєм, гаєм», «Із сиром пироги»). Уміння композитора вміло синтезувати різноманітні українські народні теми в межах одного твору вдало втілювалося в «Концертино» для фортепіано, де кожна партія концертно-сонатної форми представляє цитату певної української народної пісні.

Також відносно нещодавно на шлях створення української дитячої фортепіанної музики став київський композитор, педагог і піаніст Юрій Водик. Його авторська школа гри на фортепіано «Mad Art of Piano: ELEMENTARY» вийшла друком у 2023 році, але вже здобула чималу популярність. Робота над збіркою тривала три з половиною роки. За рівнем складності вона розрахована на перші три-чотири роки навчання. Хронологічно збірка стала третьою авторська фортепіанна школа гри на фортепіано, першою була «Школа гри на фортепіано» Ісаака Берковича (1960), другою – Олександра Яковчука (2019).

В окремих творах автор виділяє червоним кольором певний фактурний пласт (здебільшого один голос), який за потреби можна опустити для полегшення виконання. Побудова збірки ґрунтується на принципі поступового ускладнення матеріалу. Теоретичні положення викладено доступно для учнів мовою, правила поєднані з практичними творами, надано покрокове, чітке і зрозуміле пояснення музичного матеріалу. Приваблює сучасне оформлення, використання різноманітних епох, стилів і жанрів [16]. Основою нотного матеріалу є пісні – українські, європейські (зокрема французькі, іспанські) та американські. У збірці Ю. Водик використовував твори інших композиторів (етюди Г. Беренса, К. Черні, п'єси Ж. Рамо, Й. Гайдна, Р. Шумана, Ф. Шопена та інших, зокрема й українських композиторів – В. Косенка, Ж. Колодуб), а також обробки І. Берковича. Автор наголошує, що збірка не є самовчителем, а розрахована на учня та педагога. Твори великої форми представлені зразками західноєвропейських

композиторів та авторськими варіаціями Ю. Водика «Розпрягайте хлопці коней». Варто зазначити, що в планах композитора – створення авторських посібників для інших рівнів навчання юного піаніста. Цьогоріч вийшло видання збірки «Скринька іграшкових сонатин» для фортепіано, що містить 20 сонатин, які за рівнем складності розраховані на перші роки навчання гри на фортепіано (аналог елементарного підрівня початкової мистецької освіти). Цей цикл став етапним у творчості самого автора, адже він позначає згаданий цикл як свій перший опус. Збірку, окрім нотного тексту, доповнює аналіз кожного окремого сонатного циклу та загальним історичним екскурсом у розвиток жанру фортепіанної сонатини. Усі твори циклу мають програмні назви, що відображають тематику світу дитинства, зокрема її «іграшкову» складову («Ведмедики-Пухнастики», «Загублена іграшка», «Зайчик», «Поні-гойдалка») [15].

У пропонованій статті представлено фортепіанну композиторську творчість педагогів-піаністів для дітей – найяскравіших представників сучасного етапу розвитку київської фортепіанної школи. Водночас варто зауважити, що окремі зразки цього жанру наявні й у творчості й інших педагогів-піаністів Києва, серед яких Роман Репка, Костянтин Давидовський, Ольга Касаткіна, Юрій Зубай та інші.

Творчий шлях сучасних педагогів-піаністів м. Київ наочно демонструє, що в ХХІ столітті київська фортепіанна школа розвивається більш уособлено в порівнянні з попередніми періодами її розвитку. Важливо зазначити, що київська фортепіанна школа розвивається не лише у внутрішньому контексті, а й у межах глобальних освітніх тенденцій. Дослідниці О. Слободиська та Л. Василевська-Скупа зазначають, що соціокультурний аспект мистецької освіти відіграє визначальну роль у формуванні творчих особистостей [12]. Саме інтеграція культурних цінностей, педагогічних традицій та відкритості до інновацій визначає професійну діяльність більшості композиторів-піаністів міста Києва, розглянутих у цьому дослідженні. Здобувши освіту в провідних музичних закладах столиці, вони продовжують активну педагогічну й творчу діяльність, сприяючи збагаченню національного фортепіанного репертуару для дітей. У таблиці 1 подано перелік музичних інституцій, у яких ці митці здобували фахову освіту та здійснюють професійну реалізацію.

Таблиця 1

Освітня та професійна приналежність композиторів-піаністів Києва

Композитор-піаніст	Заклад освіти, у якому композитор-піаніст веде свою педагогічну діяльність	Заклад освіти, у якому композитор-піаніст здобував освіту
Жанна Колодуб	Національна музична академія	Київське музичне училище (1949), Київська консерваторія (1954)
Неоніла Лагодюк	Київська вечірня музична школа № 1 ім. К. Стеценка	Київська середня спеціальна музична школа, Київський інститут культури (1997)
Лариса Іваненко	Дитяча музична школа № 35 м. Київ	Київське музичне училище, Київська консерваторія
Максим Канке	Дитяча музична школа № 14 м. Київ	Київська консерваторія
Юрій Водик	Київська дитяча школа мистецтв № 8, Київський державний музичний ліцей	Київська середня спеціальна музична школа, Національна музична академія

Джерело: розробка автора.

Як видно з таблиці, усі розглянуті композитори-піаністи здобули освіту в музичних закладах Києва та продовжують свою педагогічну діяльність у освітніх установах цього регіону, що свідчить про спадкоємність традицій київської фортепіанної школи та формування єдиного педагогічно-творчого середовища. Це дає підстави говорити про становлення нової генерації київських композиторів-піаністів, чия діяльність безпосередньо спрямована на розвиток дитячого фортепіанного репертуару та вдосконалення методичних засад навчання юних піаністів.

Висновки. На сучасному етапі розвитку української фортепіанної музики київський регіон є одним із найактивніших осередків створення музики для дітей, відносно інших регіональних осередків. Композиторська діяльність представників київської фортепіанної школи відіграє важливу роль у формуванні національного музичного репертуару для юних виконавців. Творчість таких композиторів, як Ж. Колодуб, Н. Лагодюк, Л. Іваненко, М. Канке, Ю. Водик характеризується не лише створенням нових дитячих фортепіанних творів, а й формуванням методичних орієнтирів для педагогічної роботи.

Важливою тенденцією є поєднання у творчому доробку цих композиторів різних музичних стилів і широкої панорами музичних жанрів у фортепіанній музиці для дітей. Наприклад, Н. Лагодюк, використовує елементи джазу та естради, а Л. Іваненко – фольклорний, імпресіоністичний та джазовий напрями. Жанрова палітра композиторської творчості згаданих музикантів представлена як і циклами п'єс-мініатюр (Л. Іваненко, Ж. Колодуб), так і творами великих циклічних форм («Сонатини» Ю. Водика, варіаційні цикли М. Канке).

Перспективи подальших досліджень охоплюють вивчення методико-виконавських засад фортепіанних творів піаністів-композиторів, розглянутих у публікації. Іншим напрямом розширення тематики цієї статті вбачаємо дослідження творчого доробку піаністів-композиторів для дітей у контексті інших регіональних музичних осередків України.

Література

- Бурман К. І. Творча постать Мирослава Екмана у контексті розвитку сучасної музичної культури Закарпаття. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи*. Том XVIII: Методологічні інновації в дослідженнях і викладанні: від теорії до практики. 2025. С. 15-18. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/73230/1/Розвиток%20сучасної%20освіти%20і%20науки_18_2025.pdf#page=15 (дата звернення: 05.05.2025).
- Гринчук І. Український фортепіанний виконавський і навчальний репертуар: регіональний аспект. *Молодь і ринок*. 2023. № 11 (219). С. 100-105. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.296997>.
- Колодуб Ж. Ю. Автобіографічні нотатки про діяльність та деякі проблеми музично-естетичного виховання дітей. *Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки*. 2014. № 6. С. 186.
- Коменда О. І. Універсальна творча особистість в українській музичній культурі : дис. ... д-ра мистецтвознавства : 17.00.03. Київ, 2020. 519 с.
- Медведик Г. К. Фольклорні мотиви у фортепіанній творчості для дітей Анатолія Коломійця. *Молодь і ринок*. 2023. № 5 (213). С. 108-112. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.282822>.
- Мельник М. Гендерний аспект соціокультурного аналізу музичного життя. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Гендерні дослідження»*. 2015. Вип. 1. С. 142–149.

7. Музичка К., Гнатів З. Актуальність досліджень творчої спадщини сучасних українських композиторів: Жанна Колодуб та Юдіф Рожавська. *Теорія та практика мистецької освіти у цивілізаційних викликах сьогодення* : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. / ред.-упоряд.: З. Гнатів, Т. Медвідь. Дрогобич : ДДПУ ім. Івана Франка, 2023. С. 66-72.

8. Новосядла І. С. Використання творів сучасних українських композиторів для дітей і юнацтва у фортепіанній підготовці майбутніх музикантів-педагогів. *Молодь і ринок*. 2020. № 5 (184). С. 99-105. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2020.223080>.

9. Особистий сайт Неоніли Лагодюк. URL: <https://lagodyuk.com.ua> (дата звернення: 08.05.2025).

10. Павленко О. М., Нікулєнко А. П. Естрадно-джазове фортепіано у закладах початкової мистецької освіти: проблеми та перспективи. *Проблеми мистецької освіти та виконавства*. 2023. № 13. С. 107-112. URL: http://lib.ndu.edu.ua:8080/dspace/bitstream/123456789/3071/1/Пробл_мист_осв_та_викон.docx.pdf#page=108 (дата звернення: 07.05.2025).

11. Передача «Хрещатик 26» з Неонілою Лагодюк. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ypd0YCZRbFk> (дата звернення: 05.05.2025).

12. Слободиська О. А., Василевська-Скупа Л. П. Соціокультурний аспект мистецької освіти за кордоном. Редакційна колегія. 2021. С. 53.

13. Цепух І. О. Творчість композиторки Чернігівського регіону Лариси Дьяконенко у музичному мистецтві України кінця XX – першої чверті XXI століття. Актуальні питання гуманітарних наук. 2024. № 77. С. 107–118. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/77-3-15>.

14. Шамаєва К. І. «24 дитячі п'єси для фортепіано» Віктора Косенка в історії європейської музики для дітей. *Українське музикознавство*. 2022. № 48. С. 30-50. DOI: <https://doi.org/10.31318/0130-5298.2022.48.288431>.

15. Mad Art of Piano: ELEMENTARY. Скринька іграшкових сонатин : навч. посіб. / упоряд. Ю. В. Водик. Київ : Музична Україна, 2025. 96 с.

16. Mad Art of Piano: ELEMENTARY. Школа гри на фортепіано : навч. посіб. / упоряд. Ю. В. Водик. Київ : Музична Україна, 2023. 200 с.

References

1. Burman, K. I. (2025). Creative Figure of Myroslav Ekman in the Context of Development of Modern Musical Culture of Transcarpathia. In *Development of Modern Education and Science: Results, Problems, Prospects. Volume XVIII: Methodological innovations in research and teaching: From theory to practice* (pp. 15–18). Retrieved from https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/73230/1/Розвиток%20сучасної%20освіти%20і%20науки_18_2025.pdf#page=15 [in Ukrainian].

2. Hrynychuk, I. (2023). Ukrainian piano performing and educational repertoire: Regional aspect. *Youth and Market*, 11(219), 100–105. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.296997> [in Ukrainian].

3. Kolodub, Zh. Yu. (2014). Autobiographical Notes on Activities and Some Problems of Musical and

Aesthetic Education of Children. *Current Issues of Art Practice and Art Studies*, 6, 186 [in Ukrainian].

4. Komenda, O. I. (2020). Universal Creative Personality in Ukrainian Musical Culture. *Doctoral Dissertation*. Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music [in Ukrainian].

5. Medvedyk, H. K. (2023). Folklore Motifs in Piano Works for Children by Anatolii Kolomiiets. *Youth and Market*, 5(213), 108–112. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.282822> [in Ukrainian].

6. Melnyk, M. (2015). Gender Aspects of Sociocultural Analysis of Musical Life. *Scientific Notes of the National University of Ostroh Academy. Series: Gender Studies*, 1, 142–149 [in Ukrainian].

7. Muzychka, K., & Hnativ, Z. (2023). Relevance of Research on the Creative Heritage of Contemporary Ukrainian Composers: Zhanna Kolodub and Yudif Rozhavska. In Z. Hnativ & T. Medvid (Eds.), *Theory and Practice of Art Education in Modern Civilization Challenges: Proceedings of the VII International Scientific-Practical Conference* (pp. 66–72). Drohobych [in Ukrainian].

8. Novosiadla, I. S. (2020). Use of Works by Contemporary Ukrainian Composers for Children and Youth in Piano Training of Future Musicians-Teachers. *Youth and Market*, 5(184), 99–105. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2020.223080> [in Ukrainian].

9. Personal Website of Neonila Lahodiuk. (n.d.). <https://lagodyuk.com.ua> [in Ukrainian].

10. Pavlenko, O. M., & Nikulenko, A. P. (2023). Pop and Jazz Piano in Primary Art Education Institutions: Problems and Prospects. *Problems of Art Education and Performance*, 13, 107–112. Retrieved from http://lib.ndu.edu.ua:8080/dspace/bitstream/123456789/3071/1/Пробл_мист_осв_та_викон.docx.pdf#page=108 [in Ukrainian].

11. TV Programme 'Khreshchatyk 26' with Neonila Lahodiuk. (2025). <https://www.youtube.com/watch?v=ypd0YCZRbFk> [in Ukrainian].

12. Slobodyska, O. A., & Vasylevska-Skupa, L. P. (2021). Sociocultural Aspect of Art Education Abroad. *Editorial Board*, 53 [in Ukrainian].

13. Tsepukh, I. O. (2024). Creativity of Composer from Chernihiv Region Larysa Diakonenko in the Musical Art of Ukraine from the End of the 20th Century to the First Quarter of the 21st Century. *Current Issues of the Humanities*, 77, 107–118. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/77-3-15> [in Ukrainian].

14. Shamaieva, K. I. (2022). '24 Children's Pieces for Piano' by Viktor Kosenko in the History of European Music for Children. *Ukrainian Musicology*, 48, 30–50. <https://doi.org/10.31318/0130-5298.2022.48.288431> [in Ukrainian].

15. Vodyk, Y. V. (Ed.). (2025). *Mad Art of Piano: ELEMENTARY. Toy Sonatina Box*. Kyiv [in Ukrainian].

16. Vodyk, Y. V. (Ed.). (2023). *Mad Art of Piano: ELEMENTARY. Piano Playing School*. Kyiv [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 16.05.2025
Отримано після доопрацювання 19.06.2025
Прийнято до друку 26.06.2025